

Jakość i ewaluacja w projektach programu eTwinning

Jakość i ewaluacja w projektach programu eTwinning

Jakość i ewaluacja w projektach programu eTwinning

Autor: Dominika Tokarz

Redaktor prowadzący: Radosław Krąpiec

Korekta: Jadwiga Marculewicz-Olaś, Anna Zalewska

Projekt okładki, layout i skład: Mariusz Skarbek

Druk: Pracownia Poligraficzno-Introligatorska INTRO-DRUK Anna Dębińska Koszalin

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Narodowa Agencja Programu Erasmus+
Aleje Jerozolimskie 142A, 02-305 Warszawa
www.frse.org.pl
www.etwinning.pl
kontakt@frse.org.pl

Więcej publikacji Wydawnictwa FRSE: www.czytelnia.frse.org.pl

ISBN 978-83-65591-67-8

Projekt współfinansowany
w ramach programu Unii Europejskiej
„Erasmus+”

Publikacja współfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej treść.

Erasmus+

Publikacja bezpłatna
Warszawa 2018

Spis treści

4 Wstęp

6 Podejmij wyzwanie

10 Inspiracje: gdzie szukać, jak korzystać

16 Planowanie projektu

24 Ewaluacja i ocena

30 Wdrażanie: jak sprawnie przeprowadzić projekt

44 Wyróżnienia i nagrody

50 Bibliografia

Wstęp

Szanowny Czytelniku,

oto publikacja skierowana do osób, które chcą poszerzyć umiejętności oraz pogłębić wiedzę o jakości projektów programu eTwinning. Powstała ona jako wynik naszych obserwacji i wieloletniej praktyki. Swój wkład w powstanie tej publikacji mieli także Ambasadorzy programu eTwinning. Ich praktyczne doświadczenie uzupełnia naszą wiedzę i pomaga odpowiedzieć na pytania zadawane przez nauczycieli.

Zebrane w tej publikacji liczne wskazówki mają wesprzeć Cię w realizacji wysokiej jakości projektów. Liczymy, że dzięki poradnikowej formie publikacji łatwiej będzie przełożyć teorię na praktykę, a zebrane teoretyczne i praktyczne narzędzia skłonią do refleksji nad własnymi działaniami i dostarczą inspiracji w pracy z uczniami, niezależnie od tego, czy uczestniczysz w programie eTwinning od niedawna, czy masz już większe doświadczenie z tym związane.

ŻYCZYMY WIELU POMYSŁÓW NA WARTOŚCIOWE PROJEKTY ETWINNINGU.

ZESPÓŁ PROGRAMU ETWINNING

Podjmij wyzwanie

JAKOŚĆ I EWALUACJA

Dlaczego jakość i ewaluacja są tak ważne? Liczba projektów eTwinningu z roku na rok jest coraz większa, rośnie też liczba zgłoszeń do Krajowej Odznaki Jakości. Polskie projekty są cenione w całej Europie, o czym świadczy liczna reprezentacja polskich nauczycieli wśród laureatów corocznego konkursu o Europejskie Nagrody eTwinning. Warto jednak pamiętać, że tylko co 10. nauczyciel rozpoczynający projekt realizuje go na poziomie pierwszego wyróżnienia w programie eTwinning – Krajowej Odznaki Jakości, a co 18. projekt otrzymuje Europejską Odznakę Jakości. Aby zdobyć te wyróżnienia lub osiągnąć sukces w konkursie, projekt musi zostać wysoko oceniony w kilku obszarach (czyt. rozdz. *Wyróżnienia i nagrody eTwinningu. Kryteria jakości*).

Jako organizator programu chcemy, by projekty realizowane przez polskich nauczycieli miały jak najwyższą jakość bez względu na to, jak długo należą oni do społeczności eTwinningu. Dzięki poznaniu najczęściej stosowanych metod ewaluacyjnych i kryteriów oceny projektów łatwiej zaplanować kolejne projekty eTwinningu, na bieżąco kontrolować postęp prac i jakość rezultatów. Dzięki temu można też lepiej zbadać i określić wpływ projektu na jego uczestników.

Nasza troska o jakość i prowadzenie ewaluacji wynika także z innego powodu – wsparcia w tej sferze po prostu oczekują od nas eTwinnerzy. Dostajemy informacje, że po dołączeniu do programu eTwinning lub nowego projektu początkowy entuzjazm stopniowo się zmniejsza, a uczestników przytłacza liczba zadań i koniecznych do opanowania narzędzi TIK (technologie informacyjno-komunikacyjne). Nauczycielom brakuje też wystarczających informacji o technicznej obsłudze projektu. Opiekunowie projektów i uczniowie chcą, by ich działania były jak najwyższej jakości, a my jesteśmy po to, by pomóc.

SPRAWDŹ SIĘ I SIĘGNIJ JESZCZE WYŻEJ

MONITORING ETWINNING PRACTICE

Celem *Monitoring eTwinning Practice (MeTP)*, czyli *Programu eTwinning na rzecz rozwoju zawodowego nauczycieli*, jest ocena poziomu kompetencji pedagogicznych, cyfrowych i tych dotyczących współpracy (oraz świadomości i rozwoju w tym zakresie) poprzez zaangażowanie w działania w ramach eTwinningu (projekty, rozwój zawodowy, networking). Jednocześnie eTwinnerzy mogą skorzystać ze spersonalizowanego wsparcia w zakresie różnorodnych działań oferowanych przez eTwinning.

Jak to działa? Zaloguj się na stronie **metp.etwinning.net** za pomocą swoich danych do logowania w eTwinningu i wypełnij kwestionariusz samooceny. Dowiesz się z niego, jaki prezentujesz poziom w zakresie kompetencji pedagogicznych, cyfrowych i dotyczących współpracy. Po wypełnieniu kwestionariusza będziesz mógł przejść na stronę zawierającą informację zwrotną oraz spersonalizowane wskazówki w postaci zadań eTwinningu.

MATERIAŁY SAMOKSZTAŁCENIOWE

Skorzystaj z materiałów samokształceniowych dostępnych na portalu **etwinning.net** (znajdziesz je w części zatytułowanej *Rozwój zawodowy*).

Materiały do samodzielnego uczenia się (STM – *self teaching materials*) to pomoc adresowana do nauczycieli, którzy niedawno zarejestrowali się w eTwinningu, lub do tych, którzy planują to zrobić. Materiały pomogą poznać szczegóły programu, pokażą, jakie możliwości oferuje ta społeczność, a także podpowiedzą, w jaki sposób rozpocząć projekt. Znajdziesz w nich również odpowiedź na pytanie o to, jak korzystać z eTwinningu, poznasz możliwości platformy i dowiesz się, jak krok po kroku zostać aktywnym eTwinnerem. Materiały do samodzielnego uczenia się pomogą Ci w odkrywaniu narzędzi oferowanych przez eTwinning, które mogą mieć wpływ na Twoje działania w programie. Zdobędziesz informacje o korzystaniu z webinarów czy internetowych warsztatów *Learning Events*.

Przewodnik obejmuje następujące sekcje:

- Jak zostać aktywnym eTwinnerem,
- Komunikacja w eTwinningu,
- Współpraca w eTwinningu,
- Zarządzanie TwinSpace,
- Rozwój zawodowy i networking,
- Jak osiągnąć jakość.

By sprawdzić, w jakim stopniu udało się opanować przedstawione informacje, użytkownik może skorzystać z 10 quizów. Materiały do samodzielnego uczenia się oraz quizy powstały, by wspierać postępy nauczycieli oraz motywować ich do głębszego zapoznania się ze wszystkimi prezentowanymi obszarami.

NOTUJ POMYSŁY

W naszym poradniku przewidzieliśmy miejsce na notatki. Rób je. Zawsze notuj pomysły, które Ci się spodobają, aby móc wrócić do nich w przyszłości.

BĄDŹ REALISTĄ

Kiedy już wpadniesz na jakiś pomysł, zadaj sobie trzy ważne pytania, by zaoszczędzić czas i wysiłek później. Poddawaj swoje pomysły krytyce, by uniknąć rozczarowań.

1. Czy ten projekt zaangażuje moich uczniów?

Jeśli to Twój własny pomysł, to najpewniej odpowiesz twierdząco. Warto jednak spojrzeć na pomysł krytycznie i zastanowić się, czy projekt:

- będzie osadzony w tematyce i miejscu ważnym dla uczniów;
- spowoduje powstanie produktu, usługi lub zasobu wiedzy, z których skorzystają uczniowie, a cały proces będzie dla nich autentyczny;
- będzie na tyle atrakcyjny dla uczniów, że dobrowolnie będą realizowali zadania nawet poza lekcjami;
- wpisze się w zainteresowania uczniów lub obudzi w nich nowe pasje.

2. Czy ten projekt zaangażuje mnie?

Jeśli wynik projektu nie ma dla Ciebie większego znaczenia, to prawdopodobnie będzie obojętny uczniom. Twój entuzjazm okaże się zbawienny w sytuacjach kryzysowych, kiedy np. komunikacja z partnerami utknie w martwym punkcie lub uczniowie odmówią współpracy (a to się zdarza). Poza tym dobry projekt stwarza nowe możliwości nauki wszystkim jego uczestnikom, nie tylko uczniom. Zatem dodatkową korzyścią jest to, że rozwiniesz swój warsztat pracy.

3. Czy moi uczniowie nauczą się czegoś istotnego?

Istnieją bardzo angażujące, przyjemne projekty, które nie wnoszą wiele pod względem dydaktycznym. Aby tego uniknąć, warto sporządzić listę potrzeb i celów, dzięki czemu nasz projekt będzie miał sens. (Więcej o celach i potrzebach czyt. w rozdz. *Planowanie projektu eTwinningu*).

Odpowiedz sobie na te pytania szczerze. Jeśli na pierwsze lub drugie nie możesz odpowiedzieć zdecydowanie twierdząco – albo nie potrafisz wyczerpująco odpowiedzieć na pytanie trzecie – to szukaj dalej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Inspiracje:
gdzie szukać,
jak korzystać**

Pomysłów na projekt możesz szukać wszędzie. Podobnie jak architekt, który obserwując przyrodę dostrzega kształty i rozwiązania możliwe do wykorzystania przy projektowaniu, tak nauczyciel zaangażowany w eTwinning zaczyna widzieć pomysły na projekty edukacyjne wokół siebie. Natchnienia szukaj w swoich pasjach i zainteresowaniach, w pracy innych nauczycieli i – jak najbardziej – w pasjach swoich uczniów. To bardzo ważne, by być osobiście zaangażowanym w przedsięwzięcie i realizując ekscytujące nas tematy, móc zaangażować innych. Oczywiście chodzi tu zdecydowanie o coś więcej niż ekscytację, jednak jeśli nie zaczniemy od czegoś, co nas porusza, to wówczas cały projekt stanie się dla uczestników ciężarem, a jego jakość ucierpi najbardziej.

Projekty eTwinningu dają nauczycielom niezwykłą możliwość oddania sterów w ręce uczniów. Realizując projekty, warto zaangażować uczniów już na etapie planowania, tak by nie tylko mogli wybrać tematykę projektu zgodną z ich zainteresowaniami, lecz także wyznaczyć cele i zaplanować działania projektowe. Przeważnie to my, nauczyciele, podpowiadamy uczniom, z jakich narzędzi mogą skorzystać, realizując projekt. Warto jednak dać im możliwość twórczego użycia narzędzia i zachęcić ich do nieszablonowego myślenia. Chociaż takie odwrócenie ról uczeń – nauczyciel może wydawać się niekomfortowe, to z pewnością zaowocuje wzmocnieniem relacji oraz rozwojem kompetencji kluczowych. Nie bójmy się być dla naszych uczniów mentorami, nie bójmy się też uczyć od naszych uczniów.

KATARZYNA ZAWIŁA-DUDZIK,

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 4 IM. ORŁA BIAŁEGO W CZECHOWICACH-DZIEDZICACH

Słuchajcie swoich uczniów, wychytujcie pomysły, którymi wymieniają się podczas codziennych rozmów. Przyglądajcie się ich zainteresowaniom i pasjom. Okażcie im zainteresowanie. Wtedy pomysły na projekty przyjdą same.

MONIKA MOJSIEJONEK, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

W dobrym projekcie główną rolę grają uczniowie. Jest w nim autentyczna współpraca i wymiana myśli. Generuje on pozytywne emocje i pozwala nawiązać relacje, dzięki którym w uczestnikach następuje autentyczna zmiana poziomu kluczowych umiejętności dziejąca się mimochodem.

MAREK FULARZ, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 IM. EMILII PLATER W BOGATYNI

Natchnienie może pojawić się wszędzie, a pomysły na projekt mogą przybierać różne formy. Możemy zacząć od zadania w pokoju nauczycielskim pytania, np. „Dlaczego uczniowie spędzają przerwy, siedząc?”. Możemy zacząć od produktu, który chcielibyśmy stworzyć z uczniami, takiego jak karmniki dla ptaków do przyszkolnego ogrodu, zagospodarowania wspólnej przestrzeni, np. stworzenia lokalnej galerii sztuki, w której warto byłoby zorganizować wystawę prac uczniów.

Warto też przyjrzeć się Podstawie programowej i zidentyfikować treści nauczania oraz umiejętności, które uczniowie opanują skuteczniej dzięki realizacji projektu (więcej o planowaniu z programami nauczania piszemy w rozdziale *Innowacja i integracja*).

Jednak nie wszystkie najlepsze projekty zrodziły się w głowach nauczycieli, którzy je inicjowali. Szukając natchnienia, warto przeanalizować przykłady dobrych praktyk, przyjrzeć się pracy innych nauczycieli oraz przejrzeć internet czy publikacje drukowane. Mogą być one kopalnią pomysłów na wartościowe projekty eTwinningu.

Najczęściej pracujemy trybem roku szkolnego, czyli zaczynamy działać we wrześniu, a kończymy w czerwcu. Czasem pomysł na projekt wpada z nienacką, a czasem trzeba się postarać, by się odnalazł. Pod koniec realizacji przedsięwzięcia w ankiecie ewaluacyjnej pytamy uczestników, czy i jaki temat interesowałby ich w przyszłości. Zdarzają się uczniowie, którzy woliliby kontynuować te same zagadnienia, jednak w większości przypadków niesamowite pomysły nie mają końca. Tym sposobem zbieramy ich sugestie, porządkujemy tak, aby były zgodne z naszymi podstawami programowymi, i w szkołach przeprowadzamy głosowanie na najciekawszy, zdaniem uczniów, temat. Zdarza się również, że hasła tematyczne, które przeradzają się później w wartościowe działania projektowe, pojawiają się spontanicznie podczas międzynarodowych sesji czatowych.

BARBARA MACIEJEWSKA-N'SIR,
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI W POZNANIU

ZESTAWY PROJEKTÓW

Na europejskim portalu **etwinning.net** znajduje się galeria najlepszych praktyk. Sekcja ta ma być inspiracją do opracowania i realizacji własnych projektów eTwinningu. Każdemu projektowi w galerii przyporządkowany jest gotowy zestaw projektowy. Użytkownik strony może też przejść bezpośrednio do sekcji *Zestawy (Kits)*, gdzie znajdują się gotowe scenariusze współpracy, które można zaadaptować do własnych działań i później zarejestrować nowy projekt. Co ważne, zestawy mogą być wykorzystywane krok po kroku dokładnie tak jak w scenariuszu lub modyfikowane w zależności od potrzeb nauczycieli. Można też wykorzystać tylko wybrane narzędzia lub pojedyncze zadania, które dodatkowo można sortować według wybranej fazy realizacji projektu: Zapoznanie się partnerów, Wprowadzenie, Komunikacja, Współpraca, Ewaluacja i ocenianie, Kontynuacja.

NAGRODZONE PROJEKTY

Na polskiej stronie **etwinning.pl** w sekcji *Inspiracje* znajdziesz kilka zakładek, w których przedstawiamy ciekawe projekty oraz bogatą bazę innych materiałów, takich jak gotowe scenariusze zajęć i wywiady z doświadczonymi eTwinnerami. Szczególnie polecamy zakładkę *Publikacje*, w której znajdziesz nasze coroczne *Zwycięskie projekty w konkursie eTwinning*.

GRUPY

Grupy eTwinningu to zamknięte platformy dla eTwinnerów, na których mogą oni dyskutować i współpracować nad określonym tematem. Cele takich działań to: wymiana praktyk, dyskusje o metodach nauczania i uczenia się oraz uzyskanie wsparcia w zakresie rozwoju zawodowego.

Grupy prowadzone są przez eTwinnerów, którzy skończyli kurs na moderatorów eTwinningu. W ramach każdej z nich ustalane są działania i zadania, które nauczyciele realizują i nad którymi dyskutują. Tematyka obejmuje zagadnienia od nauczania języków do przedsiębiorczości w edukacji i przedmiotów STEM (nauka, technologia, inżynieria i matematyka). Znajdź grupę, która Cię interesuje, i przyłącz się. Jak to zrobić? Po prostu zaloguj się na eTwinning Live, a następnie przejdź do sekcji *Grupy*. Tam znajdź odpowiednią grupę za pomocą wyszukiwarki i przyłącz się do niej.

WYSZUKIWANIE

PROJEKTY

Po zalogowaniu się na eTwinning Live możesz dotrzeć do wszystkich projektów, które powstały w naszym programie. Aby znaleźć najbardziej interesujące Cię przedsięwzięcia,

wystarczy w wyszukiwarce wpisać słowo kluczowe, imię, nazwę miejscowości itd. lub skorzystać z wyszukiwania zaawansowanego, które pozwala na zawężenie wyników według przedmiotów, przedmiotów zawodowych czy języka projektu.

PARTNERZY

W sekcji *Osoby* (po zalogowaniu się na eTwinning Live) użytkownik może odszukać każdą zarejestrowaną i aktywną w eTwinningu osobę. Klikając w nazwisko, można odwiedzić jej profile, obserwować jej działania i zaprosić do swoich kontaktów. Na profilu każdego wyszukanego eTwinera można znaleźć wiele przydatnych informacji, np. o tym, ile projektów i jakie eTwiner zrealizował, w jakich wydarzeniach brał udział, do jakich grup dołączył i co o sobie napisał. Jeśli znalezione informacje są zbieżne z oczekiwaniami w kontekście potencjalnego partnerstwa, to warto skontaktować się z taką osobą.

Fora partnerskie to idealne miejsce szukania partnerów i projektów do realizacji. Zostało ono podzielone na kilka kategorii, np. według wieku uczniów, partnerstwa Erasmus+ itp. Użytkownicy mogą tutaj informować o swoich zainteresowaniach i pomysłach. Warto zatem zaglądać regularnie na forum, sprawdzać, jakie nowe informacje zostały opublikowane, a także samemu zamieszczać posty.

Partnerów można też poznać podczas seminariów kontaktowych lub konferencji eTwinningu. Liczba uczestników takich wydarzeń jest ograniczona, dlatego warto dobrze się przygotować, aby zwiększyć swoje szanse efektywnego uczestnictwa. Na seminarium warto się wybrać, jeśli masz zamiar założyć projekt oraz masz świadomość celów, które chcesz dzięki niemu osiągnąć.

A large light gray rectangular area with horizontal dotted lines for writing. On the left side, there are decorative elements: a yellow star, a purple circle, a purple crescent moon, and another yellow star. A third yellow star is positioned in the lower right area of the dotted lines.

Planowanie projektu

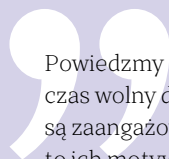
Najbardziej efektywnym sposobem jest „planowanie wstecz”. Polega ono na konstruowaniu działań edukacyjnych na podstawie spodziewanych rezultatów (a nie materiałów czy poszczególnych zadań). Planując wstecz, skupiamy się na potrzebach uczniów i na tym, co uczniowie powinni wiedzieć lub umieć po zakończeniu projektu. Następnie określamy, jakiego rodzaju dowodów oczekujemy na potwierdzenie, że osiągnęliśmy zamierzony rezultat. Dopiero wtedy możemy określić odpowiednie działania i zadania, które doprowadzą do celu.

POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI

Zastanów się, dlaczego projekt jest niezbędny i jakie zmiany mogą zaistnieć dzięki niemu. Jakie są Twoje oczekiwania i Twoich uczniów oraz Waszej szkoły? Dlaczego potrzebujecie współpracy w programie eTwinning? Jeśli projekt nie jest Wam potrzebny, to wysiłki nie mają sensu.

Aby ustalić, jakie macie potrzeby, zapytaj o nie samych zainteresowanych, czyli uczniów, ich rodziców i innych nauczycieli, a jeśli to możliwe, to także potencjalnych partnerów. Możesz też przyrzeć się projektom, które Ci się podobają, i sprawdzić, jakie przyniosły rezultaty.

Na etapie planowania skonsultuj z uczniami nie tylko tematykę projektu, lecz także jego zakres. To odpowiedni moment, by zweryfikować, czy założenia nauczyciela są zbieżne z oczekiwaniami uczniów oraz jak mają wyglądać końcowe rezultaty i produkty. To właśnie na tym etapie wiele ambitnych pomysłów zazwyczaj redukuje się do realistycznych celów. Jest to także etap, na którym będziecie mogli ocenić, czy pomysł się przyjmie, czy raczej stworzy problemy – natury organizacyjnej lub z powodu niewielkiego zainteresowania

Powiedzmy sobie szczerze: Ilu jest nastolatków, którzy z własnej woli poświęcają swój czas wolny dla szkoły? Na pewno niewielu. Jeśli jednak uczniowie od samego początku są zaangażowani w tworzenie projektu, a nie tylko zapraszani do gotowego już dzieła, to ich motywacja do pracy, często wykonywanej po lekcjach czy w czasie wolnym, wzrasta niezmiernie, a oni sami mają z tego dużą satysfakcję.

BARBARA MACIEJEWSKA-N'SIR,

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI W POZNANIU

ze strony uczniów. O wiele więcej korzyści i satysfakcji przyniesie uczniom praca nad zadaniem, w którego wyznaczeniu mieli udział, niż nad takim, które zostało im narzucone. Będą też bardziej zdeterminowani, by dokończyć zadanie, a swoim entuzjazmem zarażą mniej zmotywowanych kolegów.

Znaj swoje ograniczenia i zasoby. Nie każde działanie, które dobrze sprawdza się w innych krajach, jest możliwe do przeprowadzenia w polskich realiach czy w każdej szkole. Zanim zgodzisz się na realizację działania proponowanego przez partnerów, zastanów się, czy masz odpowiedni sprzęt, wystarczająco dużo czasu i osób.

CELE

Projekt nie jest celem samym w sobie, ale środkiem do osiągnięcia wcześniej wyznaczonego celu lub postawionych celów. Od początku musisz mieć jasność, czemu projekt ma służyć, po co go realizujesz. Zastanów się, co da on Tobie, uczniom i szkole. Co takiego osiągniesz, czego nie udałoby się osiągnąć bez współpracy z inną szkołą.

Zgodnie z powszechnie znaną, choć niewystarczająco wykorzystywaną regułą SMART cele powinny być tak zdefiniowane, aby były:

KONKRETNE

Co dokładnie chcesz osiągnąć dzięki projektowi? Do jakich kwestii czy problemów odniesie się Twoja inicjatywa? Jakie kompetencje zyskają uczestnicy? Co się zmieni po zakończeniu projektu? Co stworzycie?

Opisz stan docelowy, ale nie sposób jego osiągnięcia, np.

Dobrze: Uczniowie nauczą się rozwiązywać działania na ułamkach i przeliczać ułamki zwykłe na dziesiętne.

Źle: Rozwijanie sprawności matematycznych poprzez gry logiczne.

MIERZALNE

Jeśli będzie możliwe zmierzenie, w jakim stopniu cele zostały osiągnięte, to będzie można określić stopień powodzenia projektu. Warto rozbić cele główne na szczegółowe, by podczas ewaluacji łatwiej ocenić ich rezultaty, np.

Dobrze: Uczniowie uczą się kodowania w wybranej aplikacji (wskazana nazwa aplikacji).

Każda ze szkół partnerskich tworzy część kodu.

Źle: Uczniowie każdej ze szkół poznają inną aplikację do nauki kodowania.

OSIĄGALNE

Ustalenie zbyt ambitnych celów może robić wrażenie na papierze, ale jeśli nie uda się ich zrealizować, to efektem będą frustracja i rozgoryczenie. Lepiej ustalić mniejsze, konkretne i możliwe do osiągnięcia efekty, które są realistycznym wyzwaniem dla zespołu projektowego, np.

Dobrze: Uczniowie zredagują petycję w sprawie bezpiecznych zwierząt, zbiorą pod nią podpisy i prześlą ją władzom lokalnym.

Źle: Uczniowie wymyślą, jak osiągnąć pokój na świecie.

ISTOTNE

Wyznaczone cele muszą być ważne dla uczestników projektu. Świadomość, że tworzą coś, co jest słuszne i zgodne z ich przekonaniami, ułatwi osiągnięcie celu. Cele muszą także wywrzeć istotny wpływ na poszczególnych uczestników projektu czy na placówkę, np.

Dobrze: W trzech zadaniach stworzymy cyfrową książkę: wspólnie napiszemy tekst, przygotujemy ilustracje i zredagujemy całość do publikacji w internecie.

Źle: W pierwszym zadaniu zaprojektujemy logo projektu, w drugim będziemy wysyłać do siebie kartki świąteczne, a w trzecim zorganizujemy wideokonferencję i wspólnie zaśpiewamy piosenkę.

OKREŚLONE W CZASIE

Działania należy odpowiednio rozłożyć w czasie i wyraźnie określić ostateczny termin osiągnięcia poszczególnych celów, np.

Dobrze: Od początku stycznia do końca lutego w każdą środę odbędzie się wideokonferencja.

Źle: Projekt zacznie się w zimie. Partnerzy skontaktują się ze sobą tydzień wcześniej i ustalą szczegóły.

Zacznij od wypisania wszystkich treści i umiejętności, które uczniowie mają opanować dzięki projektowi. Będą to **treści** specyficzne dla przedmiotu, którego nauczasz; **kompetencje**, takie jak umiejętność pracy w zespole; czy **postawy**, takie jak pewność siebie. To właśnie teraz jest odpowiedni moment, aby sprawdzić w stosownych dokumentach, jakie wymagane treści mogą być zrealizowane w ramach projektu.

PARTNER

Odpowiedni dobór partnerów projektowych jest niezwykle istotny nie tylko w kontekście realizacji kolejnych działań, lecz także w związku z jakością wypracowanych w rezultacie i ich późniejszym wykorzystaniem. Dobry partner to taki, który ma doświadczenie – niekoniecznie w realizacji projektów eTwinningu, ale w dziedzinie, która jest istotna dla całego przedsięwzięcia. W idealnym partnerstwie uczestnicy uczą się od siebie nawzajem, zatem dobrze, jeśli każdy z partnerów jest gotów podzielić się z pozostałymi swoimi kompetencjami, wiedzą czy umiejętnościami.

Wśród eTwinnerów powszechne jest przekonanie, że dobry partner to partner sprawdzony we wcześniejszym projekcie. Dobre doświadczenia we współpracy są zazwyczaj gwarancją dobrej dalszej współpracy. Pojawia się jednak ryzyko monotonii i zmniejszenia innowacyjności, dlatego dobrze jest zapraszać do współpracy nowe szkoły. Mogą to być placówki i osoby polecane przez innych eTwinnerów lub samodzielnie wyszukane przez eTwinning Live.

Bardzo doświadczony i znudzony czy początkujący, ale pełen entuzjazmu? Należy obserwować, jak partner funkcjonuje w projekcie i w jakim stopniu angażuje się w działania, szczególnie na początkowym etapie współpracy.

Bardzo ważny jest dobry plan ze szczegółowym podziałem zadań między szkoły, tak by każdy partner czuł się zaangażowany w realizację projektu.

KAMIL MATRAS, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

Najważniejsze to dobrze zacząć. A dobrze zaczniemy, mając dobrych partnerów. Partner nadający na tych samych falach to skarb. Śmiało zatem aplikujemy na seminaria kontaktowe, na których twarzą w twarz możemy poznać przyszłych współpracowników. A gdy już poznamy kogoś takiego, to z pewnością nie pozwolimy mu odejść po jednym projekcie. Na takie skarby trafiłam w Armenii i Brukseli – i nie oddam ich za nic w świecie. Komunikacja jest bardzo ważna. No i przede wszystkim współpraca. Nic na siłę. Nie narzucamy swojego zdania, uzgadniamy, wymieniamy się poglądami. Założyliśmy grupę w komunikatorze, gdzie na bieżąco rozmawiamy. Ważne jest, byśmy czuli, że nasi partnerzy to też nasi przyjaciele. Wtedy praca nad projektem jest przeogromną przyjemnością.

MAGDALENA MADEJ, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 29 Z ODDZIAŁAMI SPORTOWYMI IM. ALFREDA SZKLARSKIEGO W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Pamiętaj, że utrzymywanie regularnego kontaktu to warunek dobrej współpracy ze szkołami partnerskimi oraz jedno z ważniejszych zadań szkolnego koordynatora. Zerwanie kontaktu utrudnia ponowne nawiązanie relacji przy kolejnych projektach, podważa też zaufanie do partnera.

REZULTATY

Projekt edukacyjny zawsze kończy się publiczną prezentacją rezultatów. W ten sposób wyznaczamy uczniom pewien standard pracy, stwarzamy kontekst do współpracy nauczycieli i wprowadzamy ducha zdrowej rywalizacji między uczestnikami. Kiedy uczniowie wiedzą, że rezultaty ich pracy będą publikowane, zmienia się ich nastawienie i przebieg projektu już od rozpoczęcia zadania. Świadomość, że będą prezentowali swoje dzieło rówieśnikom, rodzinie, nauczycielom czy zupełnie nowym odbiorcom, działa na uczniów o wiele bardziej motywująco niż obietnica wysokiej oceny.

Wyraźnie określony rezultat projektu działa jak swego rodzaju drogowskaz wyznaczający kierunek działań i daje uczestnikom poczucie celowości. Kiedy wiemy, jakie rezultaty chcemy osiągnąć, pracujemy z większym przekonaniem. Poza tym udostępnianie rezultatów zewnętrznym odbiorcom, takim jak rodzice czy społeczność lokalna, wpływa pozytywnie na ich relacje ze szkołą.

Zastanówcie się więc, co otrzymacie na zakończenie projektu, co będziecie mogli pokazać światu? Zwróćcie uwagę na to, aby rezultat stanowił wartość zarówno dla uczniów, jak i dla innych odbiorców. Świadczyć o tym będzie decyzja podejmowana na zakończenie projektu: czy prace uczniów zostaną zachowane czy wyrzucone. Planując rezultaty, wspólnie z partnerami projektu określcie grupy docelowe, czyli osoby, do których chcecie dotrzeć. Czy będą to sami uczniowie czy także ich rodziny? Odbiorcami mogą być także inni nauczyciele lub sami partnerzy projektu (np. jeśli pracujecie nad nowym rozwiązaniem, które wykorzystacie w swojej pracy). Zaplanujcie też narzędzia, które wykorzystacie do stworzenia tych rezultatów: czy powstaną materiały drukowane, materiały w internecie, jakie odbędą się wydarzenia itd. Zastanówcie się, w jaki sposób dokonacie ewaluacji powstałych rezultatów.

Końcowe rezultaty projektu mogą przybierać różnorodne formy, mieć różny charakter i obejmować zarówno konkretne produkty, jak i umiejętności zdobyte przez uczestników działań. Mogą to być takie produkty, jak publikacja, praca plastyczna czy ogródek przysskolny. Rezultatem może być też przedstawienie lub debata, a także działanie, np. warsztat praktycznych zajęć przeprowadzony przez uczniów dla młodszych kolegów, dziadków lub innych odbiorców. Efektami projektów eTwinningu mogą być np. programy nauczania, konспекty zajęć, badania, sprawozdania, materiały, wydarzenia lub strony internetowe (w tym TwinSpace); rezultaty mogą obejmować także wiedzę i doświadczenie zdobyte przez uczestników, rozwój ich kompetencji i umiejętności czy zmianę postaw.

Powszechnie dzieli się rezultaty na materialne/twarde i niematerialne/miękkie. Warto pamiętać o tym podziale i planując swój projekt, uwzględnić oba rodzaje rezultatów. Ponieważ rezultatów jednego projektu może być bardzo wiele, planując projekt i przygotowując jego opis, skupcie się na tych najbardziej innowacyjnych lub takich, które będą miały największe znaczenie dla uczestników.

To bardzo ważne, aby osiągnięcie rezultatów zależało od współpracy między szkołami. Nie chodzi o to, by każdy coś stworzył i pokazał pozostałym. Chodzi o to, by stworzyć coś wspólnie.

DZIAŁANIA

Projekt edukacyjny jest skoncentrowany na uczniu i napędzany wizją powstania końcowego produktu, ale to droga prowadząca do tego produktu jest istotą pracy projektowej. Tylko umiejętnie dobrane i starannie zaplanowane działania zmierzające do wspólnego stworzenia produktu dadzą uczniom możliwość pracy w autentycznym środowisku i liczne okazje do nabywania oraz rozwijania kompetencji i umiejętności.

Planując prace, uwzględnij przerwy w nauce, okresy świąteczne i egzaminacyjne, imprezy szkolne i skonsultuj się z pozostałymi partnerami projektu. Możecie utworzyć wspólny kalendarz, w którym nałożycie na siebie plany roku szkolnego w krajach partnerskich.

Zidentyfikujcie wspólnie okresy, w których będziecie mogli pracować intensywnie, oraz te, kiedy nie będziecie mieli czasu na współpracę.

Podzielcie swój projekt na etapy. Oszacujcie czas potrzebny na realizację każdego z nich. Stwórzcie harmonogram działań i przestrzegajcie go. Uwzględnijcie podział zadań między partnerami – dobrze, jeśli każde zadanie ma osobę lub szkołę koordynującą czy podsumowującą wspólną pracę. Zamieśćcie harmonogram w internecie, by uczniowie, rodzice i nauczyciele mieli do niego dostęp. Aktualizujcie wszelkie zmiany.

EWALUACJA

Zanim przystąpicie do realizacji projektu, wspólnie z pozostałymi partnerami koniecznie zadajcie sobie następujące pytania:

- **Skąd będziemy wiedzieć, że nasz projekt odniósł sukces?**
- **Jak sprawdzimy, czego nauczyli się uczniowie?**

Praca projektowa zakłada, że nie istnieje jedno poprawne rozwiązanie, a kreatywność jest w projekcie tak samo pożądana, co trudna do oceny tradycyjnymi sposobami. Ponieważ ewaluacja stanowi niezwykle ważną część pracy projektowej, poświęciliśmy jej osobny rozdział. Więcej informacji znajdziesz w części *Ewaluacja i ocena*.

TYTUŁ PROJEKTU

Wymyślanie tytułu zostawcie na koniec. Kiedy już ustalicie, co będzie się działo w ramach waszego projektu, tytuł sam przyjdzie do głowy i – co najważniejsze – będzie mógł oddać jego istotę. Dobry tytuł jest prosty, łatwy do wymówienia (zwłaszcza dla młodszych uczniów i zwłaszcza w języku obcym) oraz niepowtarzalny.

Zanim zaczniecie prace projektowe, ustalcie harmonogram działań. Podzielcie się obowiązkami, zaznaczcie, co będziecie robić Wy – jako koordynatorzy, a co Wasi uczniowie. Utwórzcie kalendarz online, w którym każda szkoła partnerska zaznaczy swoje dni wolne (święta, wycieczki itd.). To niesamowicie ułatwia później współpracę pomiędzy szkołami – nie będziecie się bali, że np. zaplanowana wideokonferencja przypadnie w terminie, w którym Wasi partnerzy są nieosiągalni.

MONIKA MOJSIEJONEK, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

A large light blue rectangular area with horizontal dotted lines for writing. On the left side, there are decorative elements: a yellow star, a purple circle, a purple crescent moon, and two more yellow stars.

Evaluacja i ocena

Ewaluacja to nie tylko obowiązkowy element projektu. To przede wszystkim narzędzie pozwalające sprawdzić jakość projektu oraz zgodność jego celów i założeń z wypracowanymi wynikami. Rzetelnie zaplanowana oraz właściwie przeprowadzona ewaluacja pomoże zmodyfikować prowadzone działania i zapewnić ich wysoką jakość. W trakcie tego procesu możemy zebrać informacje zarówno o stanie realizacji poszczególnych zadań, jak i osiągniętych wynikach.

Dobra ewaluacja:

1. Podnosi jakość projektu, pokazując jego słabe i mocne strony.
2. Pomaga zrealizować działania projektowe zgodnie z przyjętymi założeniami.
3. Pozwala sprawdzić, czy zaplanowane aktywności zakończyły się powodzeniem.
4. Umożliwia ocenę jakości rezultatów, a przez to lepsze rozpowszechnianie wyników.
5. Umożliwia poprawę jakości kolejnych projektów, które będą realizowane w przyszłości,
6. Pozwala dowiedzieć się, co o realizowanym projekcie myślą sami uczestnicy.
7. Umożliwia poznanie opinii o zrealizowanych działaniach innych grup docelowych i potencjalnych interesariuszy¹.

Co ważne, ewaluacja jest procesem systematycznym i podporządkowanym pewnym metodologicznym regułom. O ewaluacji myślimy często w kontekście podsumowania projektu. Tymczasem systematyczna ewaluacja zakłada zbieranie danych i analizę wyników na każdym etapie projektu, nie tylko po jego zakończeniu. Ze względu na kryterium czasu, a więc moment, w jakim znajduje się projekt, wyróżnia się trzy podstawowe typy ewaluacji:

- **ewaluacja wstępna** (*ex ante*, na wejściu) – dokonywana jeszcze przed zaplanowaniem szczegółowych działań,
- **ewaluacja bieżąca** (*ad hoc*, ciągła) – zazwyczaj polegająca na dokumentowaniu przebiegu działań,
- **ewaluacja końcowa** (*ex post*, na wyjściu) – będąca spojrzeniem na całość projektu i podstawą do jego oceny.

Planowanie ewaluacji powinno zatem przebiegać równoległe z planowaniem projektu i mieć na niego wpływ.

¹ M. Pachocki, *Ewaluacja* [w:] J. Dąbrowska, E. Miłoś, *Podziel się sukcesem! Upowszechnianie rezultatów w projektach edukacyjnych*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2015, s. 44.

NARZĘDZIA

Co sprawdzamy?	W jaki sposób?	Kiedy?
Czy uczniowie zdobyli konkretną wiedzę lub umiejętności	ankieta, wywiad, eksperyment, sprawdzian	<i>ex ante, ex post</i>
Czy uczniowie rozwinęli umiejętności interpersonalne	ankieta, wywiad, obserwacja	<i>ex ante, ex post</i>
Czy role uczniów w zespołach projektowych są ustalone	wypełnione przez uczniów tabelki na TwinSpace	<i>ad hoc</i>
Czy zespoły pracują efektywnie i wiedzą, jakie będą dalsze kroki	zarysy tekstów, szkice, listy potrzebnych materiałów i narzędzi, notatki z burz mózgów	<i>ad hoc</i>
Czy uczniowie znają i rozumieją kryteria oceny	wzajemna ocena swoich prac, wskazanie mocnych i słabych stron	<i>ad hoc</i>
Czy uczniowie będą gotowi do prezentacji swoich rezultatów podczas wydarzenia podsumowującego	obserwacja i kontrolne spotkania z zespołami projektowymi, plan prezentacji	<i>ad hoc</i>
Czy uczniowie wykorzystali zdobytą wiedzę, tworząc ostateczny produkt końcowy	ocena produktu końcowego według kryteriów	<i>ex post</i>
Czy uczniowie współpracowali efektywnie w zespołach projektowych	ocena wzajemnej współpracy uczniów, refleksje i opinie nauczycieli, uczniów i rodziców	<i>ex post</i>
Czy uczniowie zmienili postawy/opinie	ankieta, wywiad, test psychologiczny, rozmowy w grupie rówieśników	<i>ex ante, ex post</i>
Co uczniowie sądzą o projekcie po jego zakończeniu	ankieta, wywiad, obserwacja	<i>ex post</i>

Opracuj wspólne narzędzia (w różnych wersjach językowych), które wykorzystacie do ewaluacji. Dzięki temu łatwiej będzie porównać wpływ projektu na uczestników i opracować globalne zestawienia. Poświęć ewaluacji dużo uwagi na etapie planowania projektu – w ten sposób będzie można systematycznie ją prowadzić bez wielkiego wysiłku.

NARZĘDZIA PRZYDATNE W PROCESIE EWALUACJI

Sama TwinSpace projektu dostarcza takich narzędzi – do prowadzenia ewaluacji doskonale nadają się forum, notes nauczycielski czy strony projektowe. W internecie dostępnych jest wiele darmowych, bardzo atrakcyjnych programów, które pomogą przeprowadzić ewaluację oraz dokumentować i publikować jej wyniki.

Jeśli chcesz lepiej poznać niektóre z tych narzędzi, to skorzystaj z tygodniowego kursu internetowego eTwinningu „Tydzień na feedback”, szczegóły dostępne są na stronie internetowej: www.etwinning.pl/tydzien-na-feedback.

Narzędzie	Strona internetowa
Ankiety	www.surveymonkey.com poll daddy.com ec.europa.eu/eusurvey/home/welcome www.google.pl/intl/pl/forms/about www.pollandmatch.com
Tablice	en.linoit.com padlet.com titanpad.com realtimeboard.com mind42.com popplet.com
Infografiki, plakaty	piktochart.com www.canva.com www.postermywall.com www.genial.ly
Chmury wyrazowe	www.tagxedo.com www.wordle.net
Podcasty	vocaroo.com voicethread.com blabberize.com www.voki.com
Quizy	kahoot.com www.socrative.com quizizz.com
QR kody	www.qr-online.pl www.the-qr-code-generator.com
e-książki, e-magazyn	www.flipsnack.com storybird.com madmagz.com
Burza mózgów, informacja zwrotna	answergarden.ch www.createdebate.com www.tricider.com

EWALUACJA W PRAKTYCE

W nauczaniu metodą projektu ewaluacja powinna obejmować wiele obszarów. Oczywiście chcemy ocenić jakość produktu końcowego, ale jeśli skupimy się tylko na niej, to ryzykujemy, że uczniowie będą pracować dla oceny, a cały sens współpracy zniknie. Zaletą projektów edukacyjnych jest przecież to, że uczniowie opanowują coś więcej niż materiał: uczą się współpracy, rozwiązywania problemów, komunikacji. Uczą się też naprawiania błędów, gdyż cały czas mogą doskonalić swój produkt końcowy. Ewaluacja może zatem obejmować opanowanie materiału, umiejętność współpracy czy wystąpień publicznych, ale możemy też uwzględnić terminowość czy inne dodatkowe kryteria zależne od specyfiki projektu.

Spróbujmy odpowiedzieć na następujące pytania: Jeśli podstawą jest współpraca i uczniowie pracują w zespołach, to jak ocenić wkład pojedynczych osób? Czy można w ogóle ocenić kompetencje miękkie? Jak ocenić opanowanie treści programowych danego przedmiotu w projekcie międzyprzedmiotowym? Jak sprawdzić, czy wiedza i umiejętności ucznia wzrastają wraz z postępem działań projektowych? Czy można polegać na samoocenie i ocenie koleżeńskiej uczniów? No i czy w ogóle można wystawić ocenę za projekt?

WKŁAD PRACY I KOMPETENCJE MIĘKKIE

Postaraj się ocenić indywidualny wkład poszczególnych uczniów w tworzenie wspólnego produktu końcowego. Możesz to zrobić, stosując następujące metody:

- Indywidualna karta projektu dla każdego ucznia, do której wpisuje on lub na której zaznacza (u młodszych są to formy obrazkowe) własne cele, harmonogram zadań i systematyczne krótkie sprawozdania z postępu prac. Cele i harmonogram projektu są znane wszystkim jego uczestnikom oraz zainteresowanym osobom (dyrekcja, rodzice).
- Częste spotkania kontrolne z zespołami, mające sprawdzić, jaki jest podział zadań i jak postępują prace. Warto monitorować, czy uczniowie mają niezbędne materiały i wystarczającą ilość czasu. Spisywane na bieżąco krótkie notatki będą wygodną dokumentacją, a spotkania dla uczniów okazją do uzyskania pomocy od nauczyciela.
- Samoocena i ocena koleżeńska w formie uzgodnionej przez nauczyciela i uczniów (np. punktowej). Ważne, aby te dwie oceny były równoważne oraz by taką samą wagę przywiązywać do oceny wkładu pracy pojedynczych uczniów i poszczególnych zespołów.
- Kontrakt współpracy uwzględniający role uczniów i zasady, ale także sposoby rozwiązywania sytuacji kryzysowych, np. kiedy jedna osoba w zespole nie pracuje.
- Zmiana ról w obrębie zespołów projektowych, która umożliwi uczniom sprawdzenie się w różnych rolach i pomoże w utrzymaniu sprawiedliwego podziału obowiązków.

WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI

Wykorzystaj projekt do oceny wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej Twojego przedmiotu albo oceniaj wiedzę i umiejętności niezależnie od projektu:

- Nie trzeba przerywać projektu, by przeprowadzić sprawdzian. Skoro projekt wpisuje się w podstawę programową, to sprawdziany przeprowadzaj niezależnie od niego.
- Sprawdzaj wiedzę i umiejętności uczniów tradycyjnie (testy, wypracowania), jak i nowoczesnie (quizy online, gry, mapy myśli). Stosuj ocenianie kształtujące i sumujące.
- Miniprezentacje – przedstawianie zagadnienia na forum klasy czy zespołu projektowego jest nie tylko sytuacją, w której nauczyciel ocenia stopień opanowania wiadomości przez ucznia, ale też okazją do oswojenia się z sytuacją stresową, doskonalenia sprawności komunikacji i umiejętności prezentacji (które na tym etapie nie są oceniane).
- Starannie zaplanuj kryteria oceny, jeśli chcesz zastosować stopnie szkolne jako informację zwrotną.

OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE

- Nie musisz za każdym razem stawiać oceny do dziennika – w pracy projektowej ważniejsze jest ocenianie formujące. Istotne jest jednak, by nauczyciel miał bieżącą

wiedzę nie tylko o aktualnym stanie wiedzy i umiejętności, lecz także o postępach działań i realizacji celów, a uczniowie stale otrzymywali informację zwrotną.

- Włącz uczniów w proces oceniania, by lepiej poznali kryteria i wiedzieli, czego od nich oczekujesz. Niech uczniowie sami zaproponują jakieś kryterium i ustalą, co jest wymagane, aby dostać poszczególne stopnie. Wybierz jedno kryterium i pozwól uczniom ocenić swoich kolegów.
- W ocenie pracy zespołowej wykorzystaj narzędzia takie jak **Kahoot** lub **Plickers**.

SAMOOCENA I OCENA KOLEŻEŃSKA

- Stosuj przejrzyste i precyzyjne kryteria.
- Zachowaj równe proporcje między samooceną, oceną koleżeńską a oceną przez nauczyciela.
- Stosując ocenę koleżeńską, zaangażuj uczniów ze szkoły partnerskiej. Informacja zwrotna, którą otrzymają uczniowie, będzie szczególnie cenna i na pewno będzie obiektywna: oceniani i oceniający nie znają się.
- Nie wszystkie kryteria naraz. Rozbij ocenianie na mniejsze elementy, niech uczniowie skupiają się tylko na jednym kryterium, np. oceniając wypracowanie, sprawdzają tylko ortografię lub tylko kompozycję, lub tylko styl.
- Zaufaj uczniom! Ich ocena będzie szczerą, jeśli będą mieli świadomość, że naprawdę się z nią liczysz.

OCENA PRODUKTU

- Wystrzegaj się wystawiania jednej oceny całej grupie uczniów. Działa to deprymująco na uczniów, jeśli nie wszyscy pracują po równo (a zazwyczaj tak jest), i skutkuje nadmierną specjalizacją (jeden uczeń zajmuje się grafiką, jeden pisze wszystkie teksty, ale nikt tak naprawdę nie uczestniczy w całym projekcie).
- Jeśli traktujesz ewaluację jako podstawę do wystawiania stopni szkolnych, to pamiętaj, że musi ona być działaniem jawnym, a oceny (czy choćby opinie) muszą być oparte na precyzyjnie sformułowanych kryteriach, które będą znane uczniom i ich rodzicom od samego początku i będą dla uczniów zrozumiałe.
- Oceniając produkt końcowy, oceniasz też – a może przede wszystkim – swoją pracę.

„Uczestnicy potraktują ewaluację jako zabawę, jeśli przeprowadzicie ją w formie quizu. Wykorzystajcie Mentimeter, Kahoot! albo po prostu kody QR, pod którymi ukryjecie prostą ankietę utworzoną w Formularzu Google (kody sprytnie ukryjcie – uczniowie potraktują to jako grę).

MONIKA MOJSIEJONEK, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

**Wdrażanie:
jak sprawnie
przeprowadzić projekt**

KOMUNIKACJA I WSPÓŁPRACA

Pamiętaj, że współpraca w tworzeniu projektów eTwinningu jest kwestią kluczową. Najlepsze projekty nie ograniczają się jedynie do prostej wymiany materiałów i informacji – uczniowie współpracują nad zagadnieniem, rozwiązują problemy, zbierają i analizują informacje, a efektem tej współpracy jest konkretny materiał. W projekcie jego uczestnicy są partnerami i wszystkie zadania powinny być ukierunkowane na współpracę. Dlatego zadбай o to, by uczniowie pracowali w zespołach międzyszkolnych, a każda szkoła była w takim zespole reprezentowana przez co najmniej dwóch uczniów. Będzie to gwarancja współpracy na poziomie klasowym, a także pomoże uniknąć przestojów w realizacji zadań w razie nieobecności któregoś z uczestników.

Uświadom uczniów, że to od nich zależy, jak będzie przebiegał i jaką formę ostatecznie przyjmie projekt. Poinformuj ich, jakiego rodzaju zadania mają do wykonania i jakie konsekwencje wiążą się z niezrealizowaniem któregoś z nich. Nie wyręczaj ich, oddaj jak najwięcej pracy w ich ręce. Uczniowie, którzy mają duży zakres działania i odpowiedzialności (np. uczniowie-administratorzy na TwinSpace), niejednokrotnie zaskakują nauczycieli dojrzałością i zdyscyplinowaniem. Pamiętaj też, by nie rozdzielać zadań bez poszanowania indywidualizmu uczniów, ich zdolności i chęci. Pozwól, by uczniowie (także ze szkół partnerskich) mieli realny wpływ na tematykę projektu i jego przebieg.

Im większego nakładu pracy wymaga przedsięwzięcie, tym więcej osób powinno się identyfikować z zespołem projektowym. Różne treści realizowane w projekcie wymagają opieki merytorycznej nauczycieli różnych przedmiotów, dlatego zainwestuj w dobrą współpracę z kolegami w swojej szkole. Kluczowe jest także przekonanie dyrekcji o wartości całego przedsięwzięcia. Zadбай o to, by znała założenia i cele projektu od samego początku, poinformuj ją o harmonogramie działań, na bieżąco opowiadaj o postępach. Lepsze zrozumienie istoty projektu zaowocuje stworzeniem atmosfery sprzyjającej jego realizacji.

Współpracę między szkołami partnerskimi można porównać do uprawiania roślinki: brak troski o nią bądź nieregularne dbanie o jej kondycję może doprowadzić do jej utraty. Podobnie jest w przypadku współpracy w grupie partnerskiej. Samo podjęcie decyzji o realizacji wspólnego projektu nie oznacza jego sukcesu. Należy dbać o relacje z partnerami poprzez wywiązywanie się z podjętych zobowiązań oraz wzajemny szacunek.

MARIA CHODAKOWSKA-MALKIEWICZ,

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W ELBLĄGU

Prawdziwa współpraca między partnerami to nie wykonywanie tych samych bądź podobnych zadań w szkołach partycypujących, lecz współpraca oparta na interakcji: współdziałaniu, współtworzeniu, wspólnym realizowaniu zadań. Ulubioną formą dla moich uczniów są *live sessions* – podczas lekcji języka angielskiego łączymy się z klasą partnerską i uczniowie w międzynarodowych parach lub grupach, realizują różne zadania. Jest to skuteczna metoda przełamywania bariery językowej, a jednocześnie tworzenia naturalnego środowiska językowego służącego rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych. Nie mniej ważna jest współpraca między nauczycielami realizującymi projekt: skuteczność tej współpracy polega na wspólnym uczeniu się, wzajemnym wspieraniu i świętowaniu małych projektowych osiągnięć. Tylko takie postawy gwarantują sukces projektu.

KATARZYNA SIWCZAK, IV LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W RYBNIKU

Słowa „razem” i „wspólnie” są w eTwinningu bezcenne. Odnoszą się zarówno do pracy nauczycieli, jak i uczniów. Wspólna e-książka, wspólny komiks czy plakat online, spotkanie na Skype – wszystko po to, by ze sobą pobyc i współtworzyć. Wpływ każdego uczestnika projektu na końcowy rezultat prac jest bowiem gwarantem utrzymującej się dłużej motywacji do działania oraz doświadczenia rzeczywistej współpracy – doświadczenia na poziomie klasowym i międzynarodowym, realnym i wirtualnym. Wszystko to buduje kompetencje niezbędne naszym uczniom w przyszłości. Niezbędne również nam – nauczycielom, jeśli chcemy się rozwijać, zmieniać, czerpać radość z codziennej pracy.

ANNA KRZYŻANOWSKA, PRZEDSZKOLE NR 48 Z ODDZIAŁAMI SPECJALNYMI
I Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W ZABRZU

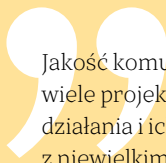
Przy realizowaniu projektów warto współpracować z nauczycielami różnych specjalności, gdyż różne osoby mogą mieć na to samo zagadnienie zupełnie inne spojrzenia i tym samym wnieść do projektu coś ciekawego.

KAMIL MATRAS, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

Najważniejszy jest wspólny produkt projektu jako wynik partnerskiego działania.

BARBARA JAWORSKA, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 50 Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI
IM. ŚWIĘTEJ JADWIGI KRÓLOWEJ POLSKI W BIAŁYMSTOKU

Jakość komunikacji w eTwinningu jest bardzo ważna. Osoby, które mają na koncie wiele projektów, mogą to przeoczyć, bo często najważniejsze wydają się faktyczne działania i ich skuteczność. Warto jednak pamiętać, że nasi partnerzy to nierzadko osoby z niewielkim doświadczeniem w eTwinningu lub wręcz zaczynające przygodę z tym programem. Potrzebny jest więc – dla nas wszystkich – czas na dostrojenie się do rytmu czy stylu pracy zespołu eTwinerów, zainteresowanie ich znajomością TIK etc. Warto też sięgać po rozwiązania, które ułatwiają komunikację – w moich projektach wykorzystujemy np. bezpłatną aplikację Trello, która zdaje egzamin celująco. Polecam też Google Docs.

AGNIESZKA ANISIMOWICZ, LXXII LO IM. GEN. JAKUBA JASIŃSKIEGO W WARSZAWIE

Dobrze jest założyć profil szkolny na potrzeby projektu na: YouTube, Vimeo, Google Docs. Bardzo łatwym narzędziem do komunikacji jest platforma eTwinning i TwinSpace.

MARIA PIRECKA, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. PRYMASA TYSIĄCLECIA STEFANA KARDYNAŁA
WYSZYŃSKIEGO W FANIANOWIE

ZARZĄDZANIE TWINSPACE

TwinSpace jako przestrzeń współpracy partnerów nad projektem eTwinningu oferuje wiele różnorodnych i intuicyjnych w obsłudze narzędzi. Warto poznać je wszystkie i wykorzystywać do pracy nad projektem. Pamiętajmy, że jest to przestrzeń bezpieczna – pracujący tu partnerzy mogą komunikować się ze sobą bez obaw o ingerencję z zewnątrz. Wskazówki

techniczne znajdziesz np. w przewodniku „Program eTwinning. Rejestracja i narzędzia krok po kroku”, który jest dostępny do pobrania w internecie.

ZAKŁADAJ STRONY. Podziel je na robocze i reprezentacyjne. Organizuj je tematycznie – według zadań, a nie krajów czy szkół. Pamiętaj, że nowi partnerzy projektu są dodawani z poziomu eTwinning Live, ale nauczycielom, którzy będą dodawać treści na TwinSpace (np. strony, fora itp.), należy nadać wyższe uprawnienia na poziomie TwinSpace: muszą mieć nadany status nauczyciela-administratora. Także uczniowie, którzy mają przyznany status ucznia-administratora, mogą tworzyć strony i fora. Uczniowie-administratorzy mogą pomagać nauczycielom, mogą też przyjmować role administratorów tymczasowo, np. podczas lekcji.

KORZYSTAJ Z FORUM. To przydatne narzędzie do omawiania aspektów projektu w szerokim gronie. Wystarczy, że jeden z użytkowników doda forum i utworzy temat, a pozostali będą mogli w dowolnym czasie zamieścić swoje odpowiedzi, komentarze, podyskutować ze sobą i wspólnie znaleźć rozwiązanie.

PLANUJ WYDARZENIA NA ŻYWO. Warto zadbać o oprawę naszej transmisji i po jej zakończeniu przygotować opis nagrania, które będzie dostępne na naszej stronie.

WYKORZYSTAJ CZAT. Czat jest jedną z rzadziej wykorzystywanych funkcjonalności TwinSpace prawdopodobnie dlatego, że wielu nauczycieli uznaje go za mało atrakcyjny dla uczniów. Warto jednak zadać sobie trochę trudu i zaplanować działania z wykorzystaniem czatu, które stworzą fantastyczny kontekst do spontanicznej komunikacji w języku projektu. Uczniowie mogą pracować w parach lub małych zespołach, wykonując krótkie zadania wymagające zadawania pytań i udzielania krótkich odpowiedzi. Na przykład uczniowie uczący się tego samego języka obcego mogą spotykać się na czacie co tydzień o umówionej porze i wymieniać się aktualnościami. Co ważne, rozmowa na czacie jest rejestrowana – administratorzy mają możliwość pobrania historii rozmów z ostatnich trzech miesięcy, a więc nauczyciel ma wgląd w historię czatu i może ją wykorzystać do bieżącej ewaluacji.

PROWADŹ DZIENNIK PROJEKTU. Dziennik projektu jest jednym z elementów widocznych w trybie publicznym TwinSpace, co oznacza, że jego zawartość jest dostępna także dla osób niezalogowanych. Dziennik projektu jest idealnym narzędziem do prowadzenia bieżącej dokumentacji działań i publikowania materiałów, które można pokazać znajomym, rodzinie, przyjaciołom. Warto potraktować go jak blog, na którym uczestnicy (uczniowie i nauczyciele) projektu będą systematycznie zamieszczać wpisy i ilustracje. W uczniowskich zespołach projektowych można wyznaczyć osoby odpowiedzialne za zamieszczanie wpisów i dopilnować, by terminowo wywiązywały się z tego zadania.

DZIEL SIĘ MATERIAŁAMI. Sekcja *Materiały* jest strategicznym elementem TwinSpace. Daje możliwość umieszczania rezultatów pracy w postaci zdjęć, filmów wideo oraz innych plików. Tylko materiały dodane wcześniej do tej części TwinSpace można później zaprezentować w innych jej miejscach, takich jak forum i strony. Zamieszczone na TwinSpace materiały są do ciągłej dyspozycji partnerów i zaproszonych przez nich osób. Wybrane materiały, w postaci stron, można uwidocznic w publicznym trybie TwinSpace i zapoznać z nimi pozostałych nauczycieli, rodziców uczniów i wszystkich innych zainteresowanych. Wszystkie materiały mogą zostać z TwinSpace usunięte, warto więc na wypadek pomyłek, nieprzeemyślanych działań i różnych zdarzeń losowych przechowywać je również na dysku lub innym nośniku danych. Konieczna jest zgoda rodziców na publikację materiałów z wizerunkiem uczniów biorących udział w projekcie.

WYKORZYSTANIE TECHNOLOGII

Rozpoczynając projekt, partnerzy mają do dyspozycji TwinSpace, czyli przestrzeń do współpracy, oferującą podstawowe narzędzia TIK do jego przeprowadzenia. Poza TwinSpace obecnie w internecie dostępnych jest mnóstwo darmowych programów i aplikacji, które można wykorzystywać niemal na każdym etapie realizacji projektu. Niestety, w tym wypadku należy zachować maksimum ostrożności, ponieważ w sieci znajdują się też złośliwe oprogramowania i nieodpowiednie treści zagrażające bezpieczeństwu uczniów. Dodatkowe narzędzia z pewnością urozmaicą projekt i wpłyną pozytywnie na jego jakość. Należy jednak pamiętać, że więcej nie znaczy lepiej i warto jest odpowiednio dobierać narzędzia do zaplanowanych działań.

Szata graficzna i animowane interfejsy dostępnych programów z pewnością przyciągną uwagę uczniów, nawet wtedy, kiedy zadanie będzie dotyczyło najmniej interesującego i skomplikowanego zagadnienia. Często zdarza się, że w kwestii doboru narzędzi TIK to właśnie uczniowie mają ciekawe propozycje i przychodzą z nimi do nauczyciela. W żadnym wypadku nauczyciel nie powinien się na nie zamykać, wręcz przeciwnie – powinien wykorzystać entuzjazm i zainteresowanie uczniów.

Jeśli chcesz polepszyć znajomość nowoczesnych technologii, to skorzystaj z bogatej oferty szkoleń, które w eTwinningu są nieodpłatne i dodatkowo umożliwiają zdobycie certyfikatu.

KURSY ONLINE. Krajowe Biuro eTwinning w Polsce prowadzi miesięczne i tygodniowe szkolenia online z wykorzystaniem platformy Moodle i portalu eTwinning, poświęcone merytorycznym i technicznym aspektom programu oraz różnorodnym zewnętrznym narzędziom przydatnym w realizacji projektów eTwinningu. Możesz wybrać spośród kilkudziesięciu różnych kursów dotyczących programowania, synergii eTwinningu i Erasmusa+ czy wybranych narzędzi TIK.

SZKOLENIA. Biuro eTwinning organizuje i prowadzi rekrutację na krajowe oraz międzynarodowe seminaria kontaktowe i konferencje. Śledź informacje na ten temat na stronie internetowej programu oraz w mediach społecznościowych. Dodatkowo Ambasadorki programu eTwinning – trenerzy warsztatów komputerowych – prowadzą w obrębie swoich województw trzy rodzaje szkoleń dla nauczycieli, które dzięki warsztatowej formie pomagają uczestnikom poznać w praktyce zestawy narzędzi eTwinningu umożliwiające współpracę z innymi zarejestrowanymi nauczycielami i realizację zadań projektowych.

”Wykorzystujcie technologie – ile tylko się da! Jednak w sposób przemyślany i metodycznie uzasadniony.

MARIA CHODAKOWSKA-MALKIEWICZ,

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W ELBLĄGU

Warto pamiętać, że w projekcie ważna jest nie tyle liczba wykorzystanych aplikacji czy programów, ile ich trafny dobór – adekwatny do prowadzonych działań i wieku uczestników. W internecie istnieje niezliczona ilość aplikacji mogących służyć działaniom projektowym, z czego wiele dostępnych jest bezpłatnie. Poszukując narzędzi do swojego projektu, warto zajrzeć do propozycji zawartych w kursach internetowych eTwinningu dostępnych w ramach doskonalenia zawodowego dla polskich nauczycieli. W opisach kursów (dotyczących tworzenia komiksów, książeczek elektronicznych, map mentalnych, fotoedycji i wielu innych tematów) znajdują się wykazy aplikacji, które można poznawać zarówno w toku kursu, jak i poprzez samodzielną eksplorację i wybór narzędzia najbardziej odpowiadającego naszym oczekiwaniom.

ANNA KRZYŻANOWSKA, PRZEDSZKOLE NR 48 Z ODDZIAŁAMI SPECJALNYMI
I Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W ZABRZU

Wykorzystanie najnowocześniejszej technologii jest bardzo ważne, ponieważ to realna szansa na zanurzenie się w świecie naszych uczniów, którzy przecież od dawna są cyfrowi. Dzięki różnym sprytnym aplikacjom, poszerzamy wiedzę swoją i swoich uczniów o tym świecie, w którym tak naprawdę żyją. Projekt jest ciekawszy dla odbiorcy i dla uczestników, kiedy „skrzy się od apek”. Jest zwyczajnie bardziej wciągający, a tym samym lepiej wyczerpuje znamiona innowacji pedagogicznej. Dzięki realizacji innowacyjnych, kreatywnych projektów nasze uczenie staje się „bardziej 3D” i tym samym wychodzi poza mury szkoły.

LILLA PONCYLIUSZ-GURANOWSKA, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 6 W PRUSZKOWIE

WPLYW I DOKUMENTACJA

Kolejnym ważnym elementem jakościowym dobrze zarządzanego projektu jest jego podsumowanie i przedstawienie rezultatów wraz z ewaluacją, która zbada wpływ i wartość projektu. Projekty przygotowujemy przecież z myślą o pewnej zmianie. Dlatego musisz umieć odpowiedzieć na następujące pytania: Jaki wpływ miał Twój projekt na uczniów i Twoją pracę jako nauczyciela? W jaki sposób Twoja szkoła zyskała na tym projekcie? Co uważasz za największy sukces projektu?

Dodatkowo dobry jakościowo projekt powinien mieć bardzo schludnie zorganizowaną dokumentację, która w żaden sposób nie narusza praw autorskich. Należy również zadbać o dostęp do wypracowanych materiałów poprzez upublicznienie TwinSpace lub, jeśli realizacja projektu była prowadzona na innych platformach, umieszczenie linków do tych materiałów w publicznej części TwinSpace.

Pamiętaj też, by dzielić się rezultatami swojego projektu. Różnego rodzaju wydarzenia (np. szkolny dzień eTwinningu, wystawa, wykorzystanie mediów społecznościowych, prezentacja projektu podczas zebrania z rodzicami), organizowane podczas trwania projektu i po jego zakończeniu, stwarzają możliwość opowiadania o projekcie i jego efektach, dzięki czemu dotrzemy do większej liczby odbiorców i dodatkowo zwiększymy swoje szanse na nawiązanie nowych cennych kontaktów. W projektach edukacyjnych takie dzielenie się rezultatami określa się jako upowszechnianie.

Angażujcie w działania projektowe społeczność lokalną. Jeśli do tej pory rodziny waszych uczniów niechętnie angażowały się w życie szkoły, to jest właśnie okazja, aby zacząć z nimi współpracę. Pokażcie rodzicom czy dziadkom, że ich wiedza i umiejętności są niezbędne do sprawnego zrealizowania projektu. Zachęćcie uczniów, aby przeprowadzili ze swoimi krewnymi wywiady, wspólnie opisali wybrane zagadnienie czy nagrali film. Niech to będzie pierwszy krok na drodze do dobrej współpracy rodziców ze szkołą.

MONIKA MOJSIEJONEK, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA PAWŁA II W ZABORZE

Bardzo ważnym elementem pracy nauczyciela i pracy projektowej również jest umiejętność dokumentowania rezultatów projektu i ich upowszechnianie. Czasami nauczyciele nie są świadomi tego, że każdy wytwór dziecka, każda jego aktywność jest rezultatem projektu. Czasem dzieci nie mogą wykonać wymyślonych przez nauczycieli zadań, chociażby z uwagi na to, że są zbyt złożone i nieadekwatne do wieku. Należałoby zatem podać przykładowy katalog rezultatów projektu, np. kartki, rysunki, komiksy, opowiadania, piosenki, kalendarze, lapbooki, albumy, prezentacje, filmy, kolaże, plakaty, przedstawienia teatralne, występy dzieci, wystawki tematyczne, gazetki ścienne popularyzujące projekt, czy ankiety.

**MARIA PIRECKA, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. PRYMASA TYSIĄCLECIA
STEFANA KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO W FANIANOWIE**

Rezultaty muszą być mierzalne (w miarę możliwości) i widoczne. Projekt jako proces i wypracowane rezultaty budują wpływ projektu jako działania edukacyjnego na jego uczestników. Dokumentacja powinna być zwięzła, ale przekonująca. Powinna również umożliwiać wykorzystanie rezultatów projektu i ich implementację stosownie do potrzeb i możliwości innych odbiorców.

MARIA CHODAKOWSKA-MALKIEWICZ,

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W ELBLĄGU

Do najczęściej wykorzystywanych kanałów upowszechniania i wykorzystywania rezultatów projektu należą: strony internetowe projektu (w tym TwinSpace), media społecznościowe, artykuły w prasie drukowanej, media audiowizualne, takie jak radio i telewizja, filmy reklamowe (tzw. trailery), galerie zdjęć, spotkania szkół partnerskich podczas wideokonferencji na eTwinning Live lub na TwinSpace, wystawy, dni otwarte w szkole. Czasami zamiast wykorzystywać całą masę różnorodnych narzędzi, lepiej skupić się na dwóch, trzech kanałach upowszechniania, w pełni wykorzystując ich możliwości i dobierając formy upowszechniania tak, by tworzyły spójną całość, odpowiednią dla różnych grup odbiorców.

INNOWACJA PEDAGOGICZNA

Innowacja pedagogiczna oznacza, że podczas realizacji projektu nauczyciele zastosowali w pracy z uczniami różnorodne metody nauczania oraz nowe podejścia i kreatywne rozwiązania. Bardzo istotnym działaniem nauczycieli jest umożliwienie uczniom przejmowania inicjatywy i stania się główną siłą napędzającą projekt, a także zachęcanie ich do tego. W swoich działaniach uczniowie powinni przejawiać kreatywność, odpowiedzialność i samodzielność, a nie po prostu realizować pomysły nauczyciela. Innowacyjne działania to

Każde działanie, które będzie miało charakter nowości i unikalności chociażby w pojedynczym środowisku szkolnym, powinno być uznane za innowacyjne.

MARIA CHODAKOWSKA-MALKIEWICZ,

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W ELBLĄGU

Warto, aby projekt eTwinningu poszerzał lub uzupełniał podstawę programową z danego przedmiotu. Jeśli odpowiada zainteresowaniom uczniów, wówczas również jest to jego atut. Jeszcze lepiej jest, gdy po projekcie uczniowie odkrywają, że mają swoje nowe hobby, umiejętności i nigdy wcześniej nie podejrzewali się o zainteresowanie takim zagadnieniem.

Dobrze jest, gdy w projekcie wykorzystujemy takie narzędzia i zasoby cyfrowe oraz metody pracy, które będą pomocne uczestnikom również po skończeniu zadania (w celach edukacyjnych oraz rozrywkowych). Projekty eTwinningu to także wielka lekcja międzykulturowa dla uczniów i nauczycieli. Element poznawania kultury krajów szkół partnerskich zawsze powinien się znaleźć. Ważnym aspektem jest też jego częściowa ewaluacja, bo można podyskutować wówczas wspólnie, co poprawić, aby nie był nudny dla uczniów ani nie był tylko prezentowaniem przez partnerów wykonanych prac. Szkoły współpracujące mają się inspirować i powinna zachodzić między nimi interakcja. To pozwala tworzyć kreatywne materiały i wyzwala w uczniach zainteresowanie zadaniem. Pomaga też w tym systematyczne komunikowanie się (można wykorzystać np. forum dla uczniów czy wideokonferencje).

ANETA SZADZIEWSKA,
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 30 W LUBLINIE

Jeśli podejmujemy się pracy z uczniami w sposób odmienny od tego, jak działaliśmy do tej pory, jest to nasza przedszkolna czy szkolna innowacja. Jeśli pozostawiamy naszym podopiecznym więcej przestrzeni do działania, dyskusowania, tworzenia, to nadal w rzeczywistości szkolnej jest to podejście innowacyjne. Niecodzienny temat prowadzący innymi ścieżkami do naszych celów przedmiotowych – bez wątpienia nazwiemy go innowacyjnym. I nie pomylimy się. O ile sami jesteśmy o tym przekonani, o tyle bez trudu do swoich pomysłów przekonamy naszych uczniów, ich rodziców czy dyrektora szkoły lub przedszkola.

W eTwinningu nie ma takich tematów, przy których nie można wykazać się kreatywnością i innowacyjnością. Co więcej, jeśli my, nauczyciele, widzimy w aktywności projektowej walory edukacyjne – czegokolwiek dotyczy – jest ona w pełni uzasadniona.

ANNA KRZYŻANOWSKA, PRZEDSZKOLE NR 48 Z ODDZIAŁAMI SPECJALNYMI
I Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W ZABRZU

takie, które mają nowe, charakterystyczne cechy wyróżniające je spośród innych o podobnej charakterystyce i zapewniają nową wartość dodaną w odniesieniu do konwencjonalnych lub dotychczasowych rozwiązań.

Projekt innowacyjny to taki, który w jak największym stopniu angażuje uczniów do pracy. To właśnie oni odgrywają w nim główną rolę, a nauczyciel jest koordynatorem nadzorującym postęp prac. Oprócz gromadzenia i prezentowania materiałów uczniowie osiągają założone cele projektu, wcielając się w różne role: dziennikarzy, pracowników naukowych, reporterów czy aktorów. Nierzadko zaangażowanie uczniów podkreśla ich aktywna obecność na platformie TwinSpace i wykorzystywanie dostępnych tam narzędzi. Wysoki poziom innowacji w projekcie to także dobór i zastosowanie odpowiednich metod pedagogicznych, a ich różnorodność nie jest bez znaczenia. Obok pracy indywidualnej ucznia w projektach eTwinningu przede wszystkim organizujecie zadania wymagające pracy w podgrupach zadaniowych, m.in. poszukiwanie i porównywanie informacji, analizę i rozwiązywanie problemów, przeprowadzanie eksperymentów i badań czy naukę poprzez zabawę, quizy i gry edukacyjne.

Planując z partnerami działania projektowe, dopilnujcie, by poszczególne zadania tworzyły spójną i konsekwentną całość. Nawet jeśli w trakcie trwania projektu pojawiają się wartościowe aktywności, których wcześniej nie planowaliście, pamiętajcie, by wpisywały się one w cele projektu i stanowiły jego integralną część.

INTEGRACJA Z PROGRAMEM NAUCZANIA

Bez względu na wiek uczniów i kraje partnerskie nauczycieli obowiązuje na danym etapie edukacyjnym zestaw treści nauczania oraz umiejętności, które muszą być uwzględnione w programie nauczania. Zadaniem nauczycieli współpracujących w ramach eTwinningu jest znalezienie punktów zbieżnych i takie zaplanowanie projektu, by ułatwić uczniom opanowanie tych treści i umiejętności.

Projekt eTwinningu można zrobić tak naprawdę z każdego bloku tematycznego (kręgu tematycznego). Projekt jest sposobem na indywidualizację pracy podczas lekcji (uczeń zdolniejszy samodzielnie wykonuje dodatkowe zadania projektowe). Jest doskonałym pomysłem na zajęcia pozalekcyjne. Integruje treści programu wychowawczo-profilaktycznego, chociażby w zakresie edukacji europejskiej, wychowania do wartości, dziedzictwa kulturowego. Najlepsze projekty są proste, zrozumiałe dla ich uczestników, takie, których treści możemy realizować podczas zajęć lekcyjnych.

MARIA PIRECKA, SZKOŁA PODSTAWOWA IM. PRYMASA TYSIĄCLECIA STEFANA KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO W FABIANOWIE

Przykładem modelowej integracji programu eTwinning z programem nauczania może być nauczanie języka obcego nowożytnego. W nowej podstawie programowej eTwinning został podany jako przykład działania umożliwiającego uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka docelowego. Nauczyciele mają m.in. tworzyć możliwości współdziałania uczniów w grupie w ramach lekcyjnych i pozalekcyjnych prac projektowych oraz zadań, w których uczniowie będą korzystać ze źródeł informacji w języku obcym z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Istotne cele edukacji językowej odnoszą się również do obszaru kulturowego, w tym do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości na inne kultury, niekoniecznie tylko te związane z językiem docelowym. Jak więc łatwo dostrzec, działania w ramach eTwinningu mogą, a tak naprawdę powinny być wykorzystywane przez nauczycieli zarówno dla podnoszenia atrakcyjności zajęć językowych i motywowania uczniów do działania, jak i rozwoju kompetencji kluczowych tak istotnych dla funkcjonowania młodego człowieka we współczesnym świecie.

MIROŚLAW KWIATKOWSKI,

WOJEWÓDZKI OŚRODEK METODYCZNY W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

W pracy nad projektami eTwinningu warto choć częściowo integrować tematykę projektu z podstawą programową. Dzięki temu uczniowie mogą zrozumieć, że treści programowe nie są jedynie wymysłem nauczyciela ani koniecznością wpływającą z realizacji niezrozumiałych dla nich dokumentów. Doświadczają celowości nauczania, widzą sensowność wykorzystania swojej wiedzy w praktyce, a także mogą odnieść posiadane umiejętności do umiejętności swoich rówieśników z innych krajów. Integracja z podstawą programową sprzyja również współpracy między nauczycielami pracującymi w tej samej szkole. W prosty sposób można skorelować zajęcia komputerowe i omawiane tam narzędzia z komunikacją w języku obcym, a przy tym realizacją tematyki z określonego przedmiotu (np. biologii, historii itp.). Dodatkowo projekty tego typu mają szeroki wymiar edukacyjny i pozwalają na wymianę technik i metod pracy nad tym samym lub zbliżonym zagadnieniem. Rezultaty wypracowane podczas realizacji projektu mogą być z powodzeniem rozpowszechniane w klasach nieuczestniczących w zadaniu, a także w formie innowacji programowych czy materiału do pracy na zajęciach pozalekcyjnych.

PAULINA KUŹMO-BIWAN, PUBLICZNA KATOLICKA SZKOŁA PODSTAWOWA Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI I ODDZIAŁAMI GIMNAZJALNYMI IM. ŚW. STANISŁAWA KOSTKI W SZCZECINIE

Zawsze radzę początkującym eTwinnerom, żeby ich projekty wpisywały się w program nauczania, czyli treści, jakie realizują podczas lekcji. Nauczyciele chcą być innowacyjni i kreatywni, chcą realizować projekty, ale bardzo obawiają się dodatkowych obowiązków, nowych programów i aplikacji, dodatkowej dokumentacji. Dlatego ważne jest, aby móc realizować zadania projektowe podczas lekcji, poprowadzić ją tak, by była ciekawa, by zainteresować uczniów, by sprawić, żeby uczyli się, nie wiedząc o tym. Do tego właśnie służą projekty eTwinningu. Uważam, że jeśli nauczyciel zrealizuje swój pierwszy projekt i zobaczy jego pozytywne efekty nie tylko dla dzieci, lecz także dla własnego rozwoju zawodowego, to „wpada jak śliwka w kompot”.

KATARZYNA STĘPCZYŃSKA, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 8 IM. STANISŁAWA STASZICA W ELBLĄGU

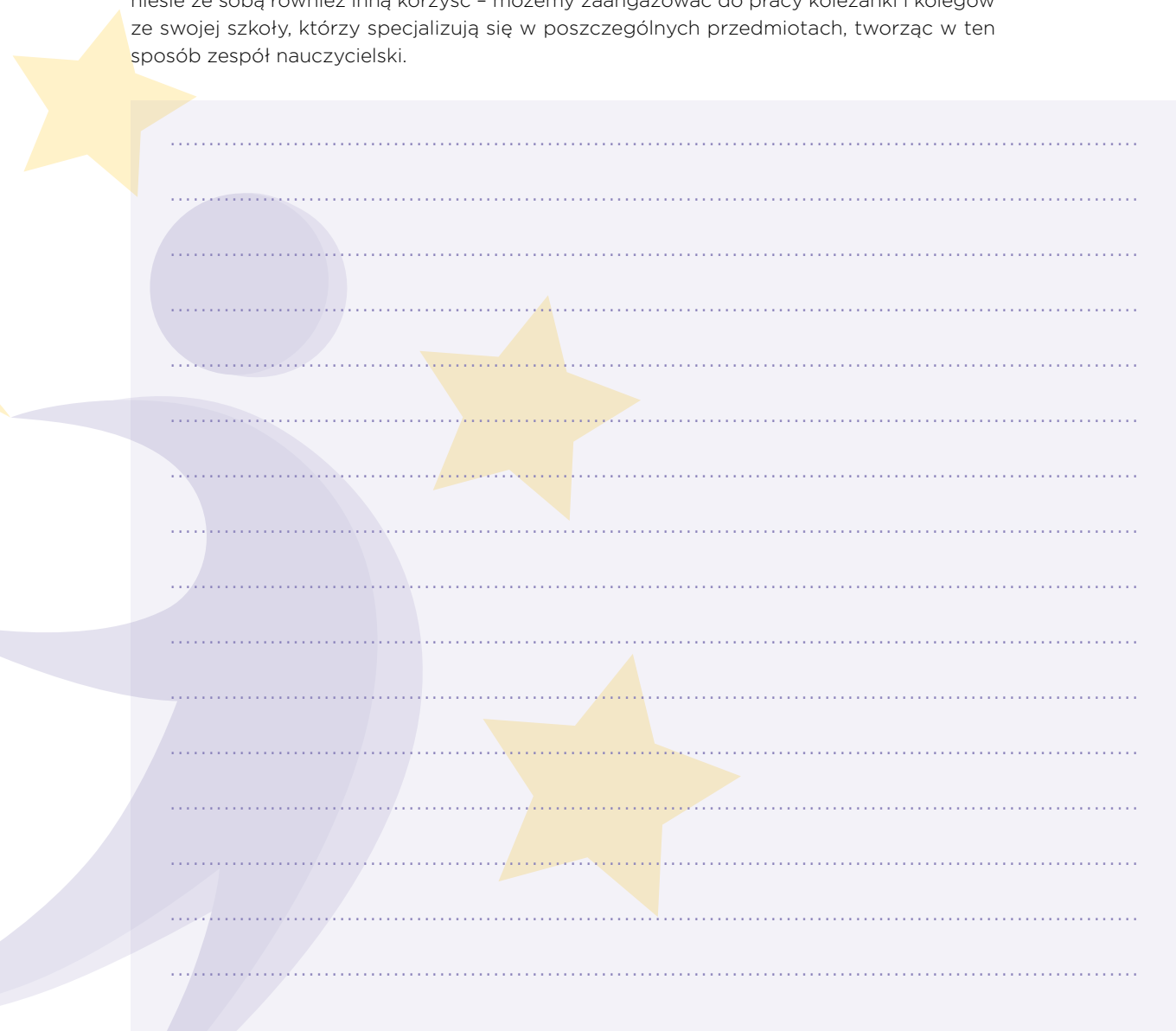
Rozsądnym rozwiązaniem, pozostawiającym uczniom i nauczycielom szerokie pole do działania i przestrzeń do nieskrępowanej kreatywności, jest wybór prostego tematu projektu, obejmującego wąski zakres tematyczny. Wbrew pozorom prosty temat projektu ma szansę rozwinąć się w szerokie zagadnienia zgodne nie tylko z zakresem przedmiotu, ale też z zainteresowaniami poznawczymi uczniów. Z punktu widzenia utrzymywania poziomu motywacji do działań projektowych cenniejsze jest „niespodziewane” odkrywanie nowych zagadnień dydaktycznych/społecznych niż narzucenie sobie zbyt szerokiego zakresu działań, niemożliwych do realizacji w pełni, skutkujących poczuciem niespełnienia czy frustracji. Zatem im prościej, tym lepiej, radośniej, chętniej, a w konsekwencji – bardziej twórczo i efektywnie. W prostych tematach (takich jak koty, gwiazdy, motyle, pojazdy, roboty czy figury geometryczne), jak szybko się okazuje, można odnaleźć możliwości realizacji wszelkich obszarów podstawy programowej czy przedmiotów szkolnych – solidną dawkę matematyki, biologii, języka ojczystego i obcego, sztuki... Granicą jest jedynie nasza kreatywność.

ANNA KRZYŻANOWSKA, PRZEDSZKOLE NR 48 Z ODDZIAŁAMI SPECJALNYMI I Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W ZABRZU

Na etapie określania celów projektu sprawdź w stosownych dokumentach, jakie wymagane treści będą uczniom niezbędne, aby z sukcesem doprowadzić projekt do końca.

Projekt eTwinningu powinien być od początku zaplanowany zgodnie z obowiązującą podstawą programową, którą każdy nauczyciel zobowiązany jest zrealizować z uczniami. Warto tak planować działania projektowe, aby zgodnie z powiedzeniem: „Upiec dwie

pieczenie na jednym ogniu”, czyli przeprowadzić atrakcyjne dla ucznia przedsięwzięcie metodą projektu i jednocześnie wprowadzić w nie konkretną wartość edukacyjną w postaci elementów z podstawy programowej. Dodatkowo projekt zyskuje na jakości, kiedy uda się zawrzeć w nim treści z kilku obszarów edukacyjnych. Takie projekty nazywane są wielopredmiotowymi i są bardzo wysoko punktowane zarówno przy ocenie do Odznaki Jakości, jak i na etapie oceny konkursowej. Powiązanie kilku przedmiotów w jednym projekcie niesie ze sobą również inną korzyść – możemy zaangażować do pracy koleżanki i kolegów ze swojej szkoły, którzy specjalizują się w poszczególnych przedmiotach, tworząc w ten sposób zespół nauczycielski.

Wyróżnienia i nagrody

Praca, którą wykonujesz podczas realizacji projektu eTwinningu, jest ważna i zasługuje na to, by pokazać ją innym, zdobyć uznanie całej społeczności edukacyjnej Europy. Wyróżnienia i nagrody to nie tylko publiczne potwierdzenie zaangażowania zespołu na rzecz jakości i otwartości we współpracy europejskiej. Ich posiadanie wpływa na rozpoznawalność całej placówki i jej dobre relacje z organem prowadzącym.

ODZNAKI JAKOŚCI

Pierwszym wyróżnieniem w eTwinningu są Odznaki Jakości. To potwierdzenie, że projekt osiągnął pewien standard i jakość na poziomie krajowym (Krajowa Odznaka Jakości, *National Quality Label*) lub międzynarodowym (Europejska Odznaka Jakości, *European Quality Label*).

KRAJOWE ODZNAKI JAKOŚCI są przyznawane przez Krajowe Biura eTwinning. W Polsce o tę odznakę można się ubiegać w dowolnym momencie roku szkolnego, jeśli projekt spełnia następujące kryteria:

1. Ma wspólne cele i wspólny plan.
2. Jest skończony lub znajduje się w ostatniej fazie realizacji.
3. W projekt zaangażowane są osoby współpracujące ze sobą podczas jego realizacji.
4. Nauczyciel ubiegający się o odznakę wykazał swój znaczny wkład w projekt.
5. Rezultaty projektu muszą są widoczne.

Jak się ubiegać o Krajową Odznakę Jakości?

1. Załoguj się na eTwinning Live.
2. Przejdź do sekcji *Projekty*.
3. Znajdź swój projekt i kliknij w *Ubiegaj się o Odznakę Jakości*.
4. Wypełnij wszystkie wymagane pola i dostarcz dowody potwierdzające twoją pracę.

Możesz powtórzyć wyżej opisaną procedurę dla wszystkich projektów, które twoim zdaniem zasługują na Odznakę Jakości. Przygotuj wcześniej wszystkie potrzebne odpowiedzi w edytorze Word, a następnie kopiuje i wklejaj swoje odpowiedzi do formularza zgłoszeniowego. W ten sposób unikniesz utraty niezapisanych informacji, np. w przypadku problemów z komputerem czy połączeniem internetowym. Pisz o niewidocznych aspektach swojej pracy – osoby oceniające projekt zobaczą wszystkie jego widoczne aspekty na twojej TwinSpace.

Pamiętaj, że Odznaka Jakości przyznawana jest konkretnemu nauczycielowi. Nawet jeśli współpracujesz z innymi kolegami ze szkoły, to każdy z was powinien ubiegać się o własną Odznakę Jakości i samodzielnie przedstawić swój wkład w projekt. Odznaka Jakości przyznawana jest nauczycielom, którzy aktywnie i w widoczny sposób brali udział w działaniach projektowych.

Odznaki Jakości upoważniają do uczestnictwa w konkursach – Europejska Odznaka Jakości (EOJ) uprawnia do uczestnictwa w konkursie o Europejskie Nagrody eTwinning na szczeblu europejskim, a Krajowa Odznaka Jakości uprawnia do startu w konkursie krajowym Nasz Projekt eTwinning.

EUROPEJSKA ODZNAKA JAKOŚCI przyznawana jest na podstawie nominacji przynajmniej jednego Krajowego Biura eTwinning projektom, w których co najmniej dwóch partnerów z różnych krajów uzyskało Krajowe Odznaki Jakości. EOJ przyznawana jest zwykle w październiku, wtedy też nagrodzeni otrzymują imienne certyfikaty, a wkrótce potem możliwość udziału w konkursie europejskim. Ogłoszenie wyników i rozdanie nagród odbywają się podczas uroczystej gali, organizowanej na dorocznej konferencji europejskiej w jednym z państw biorących udział w programie eTwinning.

KRYTERIA JAKOŚCI

INNOWACJA PEDAGOGICZNA I KREATYWNOŚĆ – czyli co w danym projekcie jest innowacyjne i co wyróżnia go spośród innych. Pod uwagę brane jest to, czy:

- projekt jest oryginalny pod względem tematyki,
- projekt wykorzystuje wiele różnorodnych metod pedagogicznych,
- to uczniowie przejmują inicjatywę,
- uczniowie komunikują się i współpracują ze swoimi partnerami, wykorzystując różnorodne metody, takie jak gromadzenie informacji, rozwiązywanie problemów, prowadzenie badań, porównywanie pracy,
- uczniowie przyjmują różne role: artystów, dziennikarzy, techników, naukowców itp.

INTEGRACJA Z PROGRAMEM NAUCZANIA – czyli działania, jakie podjęto, aby zintegrować aktywności projektowe z programem nauczania. Uwzględniane jest m.in. to, czy:

- projekt wpisuje się w szkolne programy nauczania,
- większość pracy nad projektem odbywa się w ramach zajęć szkolnych,
- integracja obowiązkowych treści nauczania z projektem jest jasna i wyraźna,
- podczas pracy nad projektem uczniowie mogą rozwijać swoje umiejętności i kompetencje,
- zasady pracy nad projektem zostały przez nauczyciela wyjaśnione i udokumentowane.

KOMUNIKACJA I WYMIANA INFORMACJI POMIĘDZY SZKOŁAMI PARTNERSKIMI – czyli jak została zorganizowana i jakie działania obejmowała komunikacja w projekcie. Pod uwagę bierze się to, czy:

- wymiany informacji odbywają się w oparciu o definiowalne cele,
- komunikacja między uczniami ma dla nauczycieli jasno określony cel,
- uczniowie mogą się dzielić swoją pracą, zajmować się tym samym tematem, stworzyć wynik końcowy projektu,
- zadania oparte na komunikowaniu się zachęcają uczniów do czytania, słuchania i oglądania pracy partnerów.

WSPÓŁPRACA POMIĘDZY SZKOŁAMI PARTNERSKIMI – czyli proces realizacji projektu: plan działania, jego realizacja i podział obowiązków między partnerami, zakres i przebieg współpracy pomiędzy uczniami i nauczycielami. Uwzględnia się to, czy:

- szkoły partnerskie współpracują, by zrealizować wspólne zadania,
- partnerzy nie są wyłącznie odbiorcami informacji,
- w ramach działań opartych na współpracy powstaje konkretny materialny wynik.

WYKORZYSTANIE TECHNOLOGII – czyli informacje o tym, jakich narzędzi technologii komunikacyjno-informacyjnej, i do czego, używano w trakcie realizacji projektu. Oceniane jest to, czy:

- wykorzystywane technologie mają za zadanie pomóc partnerom w osiągnięciu swoich pedagogicznych celów,
- narzędzia umożliwiają partnerom lepszą współpracę.

REZULTATY, WPŁYW I DOKUMENTACJA – czyli efekty pracy nad projektem, korzyści, jakie odnieśli uczniowie, nauczyciele, szkoła (np. rozwinięcie kompetencji językowych i technicznych), najważniejsze, najlepsze cechy/elementy tego projektu oraz opinia aplikującego – dlaczego jego zdaniem ten projekt zasłużył na odznakę jakości. Tu pod uwagę bierze się to, czy:

- wyniki projektu są przedstawione online,
- uczniowie są zaangażowani na TwinSpace,
- wszystkie etapy projektu zostały udokumentowane i obejmują one: planowanie – opis działań – ewaluacja – informacja zwrotna,
- oceniasz i publikujesz wpływ, jaki projekt miał na uczniów i nauczycieli.

KONKURS NASZ PROJEKT ETWINNING

Ogólnopolski konkurs *Nasz projekt eTwinning* organizowany jest co roku przez Fundację Rozwoju Sytemu Edukacji. Ma on na celu wyróżnienia najlepszych projektów eTwinningu realizowanych przez polskie przedszkola i szkoły. Więcej informacji na temat konkursu oraz jego regulamin można znaleźć na stronie **etwinning.pl** w zakładce *Konkursy*.

EUROPEJSKIE NAGRODY ETWINNING

Aby wziąć udział w konkursie na szczeblu europejskim, projekty muszą mieć Europejską Odznakę Jakości, przyznaną w dowolnym roku trwania projektu. Wszystkie projekty muszą wykazać, że były aktywne w roku szkolnym, którego dotyczy konkurs. Jeśli projekt zwycięży, wtedy tylko partnerzy, którym przyznano wcześniej Krajową Odznakę Jakości będą mogli uczestniczyć w rozdaniu nagród.

Projekty mogą ubiegać się o Nagrody eTwinning tylko raz. Jednak te, które wykazały niezwykle osiągnięcia na przestrzeni czasu, mogą – za przyzwoleniem Krajowego Biura

eTwinning – ubiegać się o nagrodę po raz drugi. Zgłoszeniem jest europejski projekt partnerski eTwinning, w którym biorą udział szkoły z różnych krajów, wykorzystujące do współpracy technologie ICT. Projekt musi mieć wymierne rezultaty, które dadzą oceniającym konkretną informację na temat wartości projektu, jego przebiegu i wyników. Każde zgłoszenie powinno być opisane w następujący sposób:

- tytuł projektu,
- informacje na temat projektu zawierające prawidłową kategorię wiekową, a także linki do rezultatów projektu i dokumentów z nimi powiązanych,
- opisy różnych elementów projektu według kryteriów (maksymalnie 150 słów na każde kryterium).

Zgłoszenia powinny zawierać informacje o wcześniej zdobytych nagrodach lub konkursach, do których projekt był zgłaszany lub które wygrał, a także informacje, czy projekt był finansowany z zewnątrz, itp.

Wszystkie zgłoszenia muszą być zgodne z europejskimi umowami praw autorskich. Można zamieszczać krótkie cytaty, jeśli ich źródło zostało wyraźnie podane. Obrazy, filmy, nagrania audio mogą być wykorzystywane, jeśli zostały przygotowane przez szkołę, lub, tak samo, jeśli ich właściciel wyraźnie udzielił pozwolenia lub jeśli zostały zaczerpnięte z darmowych źródeł, takich jak Clip Art. Zgłoszenia na konkurs o Nagrodę eTwinning pozostają własnością szkoły/organizacji lub nauczyciela. Komisja Europejska i Centralne Biuro Akcji eTwinning mają pełne prawa do darmowego udostępniania tego materiału dla celów edukacyjnych za pośrednictwem internetu, na płytach CD-ROM oraz za pomocą innych mediów od daty zgłoszenia do podanego terminu końcowego².

² Z europejskiego portalu eTwinning:
www.etwinning.net/pl/pub/recognition/etwinning-awards.html.

A large light gray rectangular area with horizontal dotted lines for writing. On the left side, there are decorative elements: a yellow star, a purple circle, a purple crescent moon, and another yellow star. A third yellow star is positioned in the lower right area of the writing space.

Bibliografia

- Ciężka, B. (2012), *Planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole (placówce) wraz z przykładami projektów ewaluacji* [w:] G. Mazurkiewicz (red.), *Jak być jeszcze lepszym? Ewaluacja w Edukacji*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 273–294.
- Clark, B.A. (2017), *Project Based Learning: Assessing and Measuring Student Participation*, Lincoln: University of Nebraska.
- Czapliński, P., Regulska, M. (2015), *Program eTwinning*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- Dąbrowska, J., Miłoś, E. (2015), *Podziel się sukcesem! Upowszechnianie rezultatów w projektach edukacyjnych*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (2017), *Daj się odnaleźć! Narzędzia prawne i techniczne do upowszechniania rezultatów w projektach edukacyjnych*, Warszawa.
- Garcia, L.M.Á. (2007), *Ewaluacja edukacyjna w pracy z młodzieżą*, Warszawa: Rada Europy i Komisja Europejska/Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- Hubert-Brzezińska, M. (2008), *Ewaluacja w pracy metodą projektu*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- International Bureau of Education UNESCO (2017), *Training Tools for Curriculum Development: Inclusive Student Assessment*, Geneva.
- Patton, A., Robin, J. (2012), *Work that matters. The teacher's guide to project-based learning*, Paul Hamlyn Foundation.

Program eTwinning to dynamicznie rozwijająca się przestrzeń współpracy, która oferuje stale unowocześniane działania i narzędzia, wychodząc naprzeciw rosnącym potrzebom uczestników oraz niemal codziennie zwiększającym się możliwościom internetu. Z każdą nową odsłoną przestrzeni użytkownika (eTwinning Live), czy przestrzeni współpracy nad projektem (TwinSpace) pojawiają się nowe, oferujące więcej możliwości opcje, funkcje i narzędzia. Wzrasta równocześnie poziom bezpieczeństwa, z uwagi na to, że przestrzeń przeznaczona jest także dla uczniów. W eTwinning bezpieczeństwo w sieci traktowane jest priorytetowo.

Publikacja Jakość i ewaluacja w projektach etwinning jest skierowana do osób, które chcą pogłębić wiedzę i umiejętności dotyczące jakości działań projektowych w ramach programu eTwinning, niezależnie od swojego stażu i doświadczenia w programie.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) funkcjonuje od 1993 roku. Jest jedyną w Polsce instytucją z tak dużym doświadczeniem w zarządzaniu kilkunastoma edukacyjnymi programami europejskimi. W latach 2007-2013 koordynowała w Polsce programy „Uczenie się przez całe życie” (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig) oraz „Młodzież w działaniu”. Obecnie pełni funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ na lata 2014-2020. Równolegle realizuje europejskie inicjatywy informacyjno-edukacyjne: eTwinning, Eurodesk Polska, Eurydice, Europass, ECVET i EPALE. Wspiera również współpracę z krajami Wschodu, poprzez Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży, Polsko-Ukraińską Radę Wymiany Młodzieży oraz Centrum Współpracy SALTO z Krajami Europy Wschodniej i Kaukazu. Od 2014 roku FRSE uczestniczy we wdrażaniu Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Fundacja jest też organizatorem wielu wydarzeń edukacyjnych, w tym konkursów promujących rezultaty projektów (EDUinspiracje i EDUinspirator, European Language Label, SElfie+). Koordynuje obchody Europejskiego Tygodnia Młodzieży oraz współorganizuje wydarzenia odbywające się w ramach Europejskiego Dnia Języków. Prowadzi działalność analityczno-badawczą oraz wydawniczą (jest wydawcą m.in. kwartalników: *Języki Obce w Szkole* oraz *Europa dla Aktywnych*).

www.frse.org.pl

